

Przeszłość w dyskursie publicznym

Collegium Civitas
Instytut Studiów Politycznych PAN

Współczesne Społeczeństwo Polskie wobec Przeszłości

Przeszłość w dyskursie publicznym

pod redakcją
Andrzeja Szpocińskiego

Warszawa 2013

Seria Współczesne Społeczeństwo Polskie wobec Przeszłości
tom VI

Redaktor naukowy serii:
prof. dr hab. Andrzej Szpociński

Recenzent:
dr hab. prof. UW Jerzy Bartkowski

Redaktor prowadząca:
Anna Raciborska

Redakcja:
Jan E. Okuniewski

Korekta:
Joanna Barska

Projekt okładki:
Marta Kurczewska

Copyright © 2013 by Authors

ISBN 978-83-7383-663-1
ISBN CC 978-83-61067-26-9
ISBN ISP PAN 978-83-64091-14-8

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa
tel./fax 22 8289391, 22 8265921, 22 8289563
dział handlowy: jak wyżej w. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
<http://www.scholar.com.pl>

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar
Druk i oprawa: KM DRUK, Łódź

SPIS TREŚCI

Andrzej Szpociński

Wprowadzenie. Przeszłość w dyskusjach publicznych	9
--	----------

Kaja Kaźmierska

Rola pamięci zbiorowej we współczesnym społeczeństwie	
– czy łatwo ją określić?	19
Wstęp	19
„Niepokojąca teraźniejszość”	20
Pamięć zbiorowa a współczesne podmioty społeczne	29
Zakończenie	34
Bibliografia	35

Monika Żychlińska

Herosi pośród ruin.

Kod romantyczny jako fundament polskiej polityki historycznej	
na przykładzie Muzeum Powstania Warszawskiego	39
Fenomen Muzeum Powstania Warszawskiego	41
Misja Muzeum Powstania Warszawskiego – weryfikacja historii ...	44
Powstanie warszawskie apoteozą wolności	45
Tematy pominięte w narracji Muzeum Powstania	
Warszawskiego	47
Romantyczna ideologizacja powstania warszawskiego	49
Bibliografia	54

Ludmiła Władyniak

Mit powstania warszawskiego.

Próba rekonstrukcji na podstawie wybranych tekstów kultury ...	57
Trauma wielkiej wojny	57
Powstanie warszawskie jako jeden z głównych czynników	
traumatogennych	58
Powstanie warszawskie jako mit	61

Powstanie warszawskie w niewoli popkultury	62
Powstanie warszawskie w komiksie	63
Analiza wizualna komiksów	63
Mit powstania warszawskiego we współczesnej kulturze polskiej	75
Bibliografia	80
<i>Ewa Siellawa-Kolbowska</i>	
Pamięć zbiorowa i upamiętnianie wydarzeń 17 stycznia 1945 roku w Warszawie	85
Wstęp	85
Dlaczego 17 stycznia 1945 roku w Warszawie?	86
Co się wydarzyło 17 stycznia 1945 roku w Warszawie?	
Trzy perspektywy	88
Miejsca pamięci – wspólne czy osobne, „spoiwa” czy „odpady”? ..	90
Dlaczego pomniki?	92
O metodologii	95
Pamięć o wydarzeniach 17 stycznia 1945 roku w Warszawie	96
Postawy wobec pomników żołnierzy radzieckich w Polsce	100
Co zrobić z pomnikami żołnierzy radzieckich w Polsce?	
Co robić z kłopotliwymi pamiątkami z przeszłości?	104
Bibliografia	108
<i>Joanna Gubała</i>	
Obchody rocznicy likwidacji Litzmannstadt Ghetto jako przykład powrotu określonych treści pamięci zbiorowej za sprawą instytucjonalizowanych praktyk upamiętniania	111
Renesans pamięci o łódzkim getcie	111
Praktyki upamiętniające jako nośniki pamięci zbiorowej	112
Obchody rocznicy likwidacji Litzmannstadt Ghetto	
– przeszłość i teraźniejszość	114
Podsumowanie	123
Bibliografia	124
<i>Mateusz Magierowski</i>	
Pogrom kielecki w polskim dyskursie publicznym i praktyce upamiętniania po 1989 roku	127
Pierwsze próby upamiętniania trudnej historii. Dwa typy duskrysywnych reprezentacji pogromu	128
Upamiętnianie 50. rocznicy pogromu kieleckiego i jego społeczne reperkusje	134
Rekategoryzacja, personalizacja i pamięć szerszej perspektywy	
– nowe formy upamiętniania	136
Bibliografia	141

Magdalena Lemańczyk

„Wielka ucieczka” we współczesnym dyskursie

polsko-niemieckim	147
Sytuacja ludności niemieckiej a kontekst historyczny	
„wielkiej ucieczki”	149
„Wielka ucieczka” a polityka historyczna	154
Bibliografia	160

Karolina Ciechorska-Kulesza

Odkryć i ośwoić. Przeszłość lokalna według liderów

i mediów byłego województwa elbląskiego	165
Liderzy i media wobec przeszłości	166
Przeszłość granic – granice przeszłości	168
Między osławianiem przeszłości a poszukiwaniem <i>genius loci</i>	173
Bibliografia	182

Kamilla Biskupska

Jak wygląda bitwa pod Grunwaldem?

Pamięć społeczna w obrazach przestrzeni publicznej

– dyskursywna analiza medialnych wyobrażeń wydarzeń

historycznych	185
Wstęp	185
Wizualizacja pamięci	185
Analiza dyskursu a materiał wizualny	187
Materiał badawczy	189
Fotografia – zwierciadło rzeczywistości?	189
Analiza materiału empirycznego	191
Zakończenie – kilka słów o ekspansji prywatności	204
Bibliografia	205

Krzysztof Połomski

Krajobraz oraz miejsca kultu i pamięci

– spojrzenie z perspektywy lokalnej	209
Niechciane dziedzictwo kulturowe – jak to rozumieć	
i co się z nim dzieje?	210
Niechciane dziedzictwo kulturowe w Lutowiskach	
– jak powstało?	212
Historia Lutowisk po 1951 roku	214
Krajobraz i (nie)pamięć – propozycja badawcza	216
Krajobraz, pamięć i ruiny synagogi	218
Krajobraz, pamięć i cmentarz żydowski	221
Jakie z tego wnioski?	223
Bibliografia	225

Jacek Nowak

Narracje grup mniejszościowych wobec dominującego

dyskursu większości	227
Wspólnotowe przepracowywanie pamięci o przeszłości	228
Pamięć jednostki w konfrontacji z pamięcią kolektywną	233
Potwierdzenie swojego miejsca w przestrzeni społecznej	237
Przemilczenia i brak upamiętniania	241
Zmiana utrwalonych w świadomości opinii publicznej obrazów przeszłości	242
Historia Polski w dyskursie światowym	245
Bibliografia	247

Krzysztof Malicki

Europejski uniwersalizm czy polska martyrologia?

Spór o przekaz historii w polskich muzeach

w latach 2004–2013	249
Bibliografia	262

Noty o Autorach	265
------------------------------	------------